

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๔๕/๒๕๔๒

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๒

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรได้อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๖ ส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๕ คน มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๖ ประกอบมาตรา ๑๑๘ (๔) เพราะขาดคุณสมบัติ ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) หรือไม่

พยานหลักฐานที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมาพร้อมคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญทั้งสองครั้ง ได้ความว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก ครั้งที่ ๑ เมื่อปี ๒๕๓๘ ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๓๙ ในขณะที่ ยังใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ ฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติ ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกด้วย กล่าวคือ

๑. ....

๒. ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

เพื่อให้เป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีสัญชาติไทย แต่บิดา เป็นคนต่างด้าวดังกล่าว นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดนครนายก ใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และพ.ศ. ๒๕๓๙ ทั้งสองคราวโดยแสดงวุฒิการศึกษา ว่าสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ตามข้อ ๒ ดังกล่าว จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

แต่โดยที่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ใช้ใบประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) จากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งได้เลิกกิจการไปแล้วสมัครเข้าเรียนชั้นปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยขอเทียบโอนหน่วยกิตจากโรงเรียนเดิมเข้าศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม แต่ปรากฏหลักฐานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบสถาบันการศึกษาเอกชนว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่เคยมีชื่อเป็นนักศึกษาในโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจในปีที่สำเร็จการศึกษาและใบประเมินแสดงผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (รบ. ๑ ปวท.) ที่นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นำมาสมัครเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ก็มีใบ รบ. ๑ ปวท. ชุดที่องค์การค้ำของคุรุสภาพิมพ์จำหน่ายให้แก่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ หากแต่เป็นชุดที่จำหน่ายให้แก่โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค

ส่วนการศึกษาเดิมที่ระบุว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากสถานศึกษาชื่อ “กศน. ประเภทบุคคลภายนอกจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ตามใบประเมินแสดงผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค ของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ก็ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องว่าไม่มีชื่อสถานศึกษาดังกล่าวในกรุงเทพมหานครมีสถานศึกษาที่เป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแห่งเดียวในกรุงเทพมหานครชื่อว่า “ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ๑” ดังนั้น นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงไม่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาตามที่อ้างทั้งสองแห่ง แต่จบการศึกษาที่มีหลักฐานการศึกษาเป็นใบสุทธิถูกต้องเพียงแห่งเดียวคือ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนวัดวังกระโจม (ศรีประชาชนนคร) จังหวัดนครนายก เท่านั้น

ดังนั้น การที่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ นำวุฒิปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในปี ๒๕๓๘ และปี ๒๕๓๙ จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ เพราะการสำเร็จการศึกษาของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และปริญญาตรี ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายทำให้ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๖ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๒๐ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับดังกล่าว ถือไม่ได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่ และต้องถือว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๗ (๓) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๔)

ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ส่งคำร้องของ นายสิทธิชัย กิตติธเนศวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครนายก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอื่นๆ รวม ๕๕ คน มายังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวข้างต้นว่า

๑. สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ที่ได้มาจากการเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และพ.ศ. ๒๕๓๙ สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) และมาตรา ๑๒๐ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๖ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ หรือไม่ และจะมีความผิดตาม มาตรา ๘๖ ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ ฉบับดังกล่าว หรือไม่

๒. สมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๑๘ (๔) และมาตรา ๑๐๗ (๓) และ บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่ และต้องรับผิดตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน หรือไม่

๓. นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันมาตรา ๑๐๗ (๓) โดยอ้างว่าเคยเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรได้หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้วมีมติให้รับคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๕๕ คน ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมาไว้ดำเนินการต่อไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบกับรับคำแถลงคัดค้านของผู้ถูกร้อง และ ออกนั่งฟังคำแถลงด้วยวาจา ของผู้ร้อง ผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องตลอดจนรับเอกสารคำแถลงเพิ่มเติม ของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง จนเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายแล้ว

นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงปฏิเสธคำร้องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความสำคัญว่า

๑. ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ถูกยกเลิกไป โดยมีบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสี่ ให้สภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทำหน้าที่เป็นสภาผู้แทนราษฎร และคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และมีให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า “สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา” มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว และได้กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวสิ้นสุดลงไว้ ๓ กรณี คือ

๑. ครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร

๒. เมื่อมีการยุบสภา

๓. สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญรวม ๓ ฉบับ ให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๒๐ วัน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒๓

ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างมาตรา ๑๐๗ (๓) มาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ถูกยกเลิกไปได้

๒. ผู้ถูกร้องได้สำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เมื่อปี ๒๕๓๕ โดยทางโรงเรียนได้ออกหลักฐานแสดงคุณวุฒิการศึกษาตามใบระเบียบแสดงผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ชุดที่ ๑๕๕๔ รบ. ปวท. เลขที่ สช^๑ ๐๑๒๔๓๐ เมื่อปี ๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องจึงได้นำใบ รบ. ปวท. ดังกล่าว ไปสมัครเรียนปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จการศึกษา เมื่อปี ๒๕๓๘ ตามหนังสือรับรองและปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีปทุมที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีแล้ว ผู้ถูกร้องได้นำหลักฐานแสดงคุณวุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรีไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก ในปี ๒๕๓๘ และปี ๒๕๓๙ และได้รับเลือกตั้งทั้งสองครั้ง โดยเฉพาะการสมัครในปี ๒๕๓๙ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก ได้ตรวจสอบวุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้องแล้ว จึงได้ประกาศว่าผู้ถูกร้องมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

๓. ผู้ถูกร้องได้ถูก จำสิบเอก วีระพงษ์ เขมะเพ็ชร ร้องทุกข์ดำเนินคดี ที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนครนายกในข้อหาผิดพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ และใช้ เอกสารปลอม เจ้าพนักงานตำรวจสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ นายสุทิน ใจจิต กับพวก ยังได้ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องต่อศาล จังหวัดนครนายก คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล

ผู้ถูกร้องมีผู้มีชื่อหลายคนรู้เห็นการเข้าศึกษาที่โรงเรียนเทคนิคมรดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ของผู้ถูกร้องตลอดเวลาที่เรียนอยู่

ผู้ถูกร้องจึงเข้าศึกษาที่โรงเรียนเทคนิคมรดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ จนสำเร็จการศึกษาได้ใบ รบ. ปวท. จริง

๔. ผู้ถูกร้องได้รับหลักฐานใบ รบ. ปวท. ดังกล่าว จากทางโรงเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาทั่วไป โดยผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกรออกเอกสารหรือทำเอกสารหลักฐาน แสดงวุฒิการศึกษาดังกล่าวของโรงเรียนแต่ประการใด จึงไม่ทราบประวัติ ที่มาของเอกสารหลักฐานดังกล่าว

ผู้ถูกร้องจึงได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ในปี ๒๕๓๘ และปี ๒๕๓๙ โดยชอบทุกประการ

นายสิทธิชัย กิตติชนเศรษฐ ผู้ร้องได้แถลงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปใจความ ได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด นครนายก ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก โดยระบุว่า สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัย ศรีปทุม ในปี ๒๕๓๘ โดยมี นายสุทิน ใจจิต ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของอีกพรรคหนึ่งได้ยื่นหนังสือคัดค้านอ้างว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติเพราะ วุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรีที่นำไปสมัครรับเลือกตั้งนั้น เป็นโมฆะ เนื่องจาก นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้นำใบ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช" ๐๑๒๕๓๐ จากโรงเรียนเทคนิคมรดานุเคราะห์ บริหารธุรกิจ ซึ่งเลิกกิจการไปแล้วไปเทียบโอนหน่วยกิตเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จการศึกษา แต่ปรากฏจากการตรวจสอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการเก็บรักษาเอกสารของสถาบันการศึกษาเอกชนที่เลิกกิจการตามหนังสือ ที่ ศช ๑๐๐๑/๕๐ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๓๙ ถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการว่า ไม่มีชื่อ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นนักศึกษา ในเอกสารหลักฐานของโรงเรียนในปีการศึกษา ๒๕๓๓ และ ๒๕๓๔ แต่ประการใด กับองค์การค้ำของคุรุสภา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดพิมพ์ใบระเบียบแสดงผล การเรียน (รบ. ๑ ปวท.) ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ได้แจ้งตามหนังสือที่ อค ๑๐/๖๐๓ ลงวันที่ ๑๕

สิงหาคม ๒๕๓๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนว่า ได้ตรวจสอบการจัดขายใบ รบ. ๑ ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช^๑ ๐๑๒๕๓๐ แล้วปรากฏว่า ใบ รบ. ปวท. ชุดดังกล่าวมีเลขที่ไม่ถูกต้อง เลขที่ที่ถูกต้องของชุดที่ ๑๕๕๔ คือเลขที่ ๐๗๗๖๕๑-๐๗๗๗๐๐ (๑ ชุด มี ๕๐ แผ่น) ซึ่งเป็นชุดที่จัดขายให้แก่โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค ไม่ได้ขายแก่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ

จากการตรวจสอบยังพบว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่ได้มีชื่ออยู่ในรายชื่อจำนวนนักเรียน ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ในปีการศึกษา ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นปีการศึกษาที่ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ อ้างว่าจบการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่ได้จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก ตามที่ระบุไว้ในใบ รบ. ปวท. ของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เพราะกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนแจ้งว่าไม่มีสถานศึกษาที่มีชื่อดังกล่าวแต่จากการตรวจสอบของผู้ร้องพบว่าใบสุทธิแสดงผล การเรียนที่ถูกต้องของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ว่าจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียน วัดวังกระโจม (ศรีประชาชนคร) อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๐ เท่านั้นผู้ร้องจึงสรุปและยืนยันได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ผู้ถูกร้องไม่ได้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและไม่ได้สำเร็จการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) จากโรงเรียน เทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ดังที่นำไปใช้เทียบโอนหน่วยกิตและศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา ชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม กรณีดังกล่าวจึงถือไม่ได้ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้เข้า ศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่า ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตามกฎหมาย จึงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ผู้ถูกร้อง แถลงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปใจความ ได้ว่า ผู้ถูกร้องได้เรียนจบชั้นประถมศึกษาเริ่มแรกที่โรงเรียนดรุณราชบุรีแล้วไปเรียนต่อที่โรงเรียน วัดวังกระโจม จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นบ้านเกิด แล้วไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียน นครสำงเคราะห์ (โรงเรียนนครนายกวิทยาคมในปัจจุบัน) ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด หลังจากนั้น ได้ลาออกมาช่วยทำธุรกิจของครอบครัว จนในปี ๒๕๒๖ จึงได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนักศึกษาผู้ใหญ่ชื่อ โรงเรียนผู้ใหญ่วิจิตรการนิมิตร ต่อมาในปี ๒๕๒๙ ปี ๒๕๓๐ ปี ๒๕๓๑ ได้ไปเข้าสอบในระบบ การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งไม่เหมือนการศึกษานอกโรงเรียนในระบบปัจจุบันแล้วจึงได้นำผลการสอบ ไปลงในเอกสารของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจว่าสอบได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ถูกร้องได้นำผลการศึกษาไปเข้าเรียนในโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ โดยมีผู้พบเห็น

และผู้รู้จักเป็นจำนวนมาก ต่อมาผู้ถูกร้องจึงได้นำวุฒิการศึกษา ปวท. จากโรงเรียนเทคนิคมรรดา
นุเคราะห์บริหารธุรกิจ ไปสมัครสอบเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ซึ่งมีการตรวจสอบวุฒิการศึกษา
ของนักศึกษาที่มาสมัครสอบอย่างเข้มงวดทุกราย จนผู้ถูกร้องจบการศึกษาชั้นปริญญาตรีจาก
มหาวิทยาลัย ในปี ๒๕๓๘ จังหวัดนครนายกมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพิ่มจากเดิมซึ่งมี ๑ คน
เป็น ๒ คน ผู้ถูกร้องจึงนำวุฒิปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมไปสมัครรับเลือกตั้ง ในปี ๒๕๓๘
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่าถูกต้องจึงประกาศรับสมัคร ผู้ร้อง
ได้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมผู้ถูกร้องในปีเดียวกัน ปรากฏว่าผู้ร้องไม่ได้รับเลือกตั้ง ต่อมามีการยุบสภา
จึงได้มีการประกาศรับสมัครรับเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ผู้ถูกร้องได้นำวุฒิการศึกษาชั้นปริญญาตรีไปสมัคร
รับเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ปรากฏว่ามีผู้ร้องคัดค้านคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง จังหวัดได้ตั้งคณะกรรมการขึ้น
ตรวจสอบวุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้อง โดยมีการสอบถามไปยังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับวุฒิการศึกษา
ของผู้ถูกร้องหลายแห่ง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยืนยันว่าผู้ถูกร้องมีสิทธิและศักดิ์ตามวุฒิการศึกษา
ชั้นปริญญาตรีโดยสมบูรณ์ ผู้ถูกร้องเคยถูกแจ้งความกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา
แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องและผู้ถูกร้องต่อศาลยุติธรรมขอให้มีการเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง
เป็นโมฆะ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกเป็นผู้คัดค้านที่ ๑ ผู้ถูกร้องเป็นผู้คัดค้านที่ ๒ ขณะนี้
คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล เมื่อผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาใด ก็จะได้ใบสุทธิ
หรือใบระเบียบนแสดงผลการเรียน ๑ ใบ ทุกแห่ง โดยผู้ถูกร้องไม่เคยมีส่วนในการทำเอกสารหรือ
ออกเอกสารดังกล่าวเลย

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว วินิจฉัยว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ใช้วุฒิการศึกษาใบ
รบ. ปวท. ของโรงเรียนเทคนิคมรรदानุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งได้มาโดยมิชอบเข้าศึกษาต่อในชั้นปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาทางนิติศาสตร์ จึงถือได้ว่าเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติ
ที่จะเข้าเรียนชั้นปริญญาตรี แม้ได้ปริญญาตรีก็เป็นผู้ขาดคุณสมบัติที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๕ พุทธศักราช ๒๕๓๘
มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
มาตรา ๑๕ (๒) และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕
สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงต้องสิ้นสุดตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๘ (๔) มาตรา ๑๐๗ (๓) ด้วยคะแนนเสียง
๗ ต่อ ๖ ผู้ทำคำวินิจฉัยเป็นฝ่ายผู้ออกเสียงข้างน้อย จึงทำคำวินิจฉัยส่วนตนดังต่อไปนี้

พิจารณาแล้ว ตามคำคัดค้านของผู้ถูกร้อง กรณีปัญหาจะต้องวินิจฉัยก่อนว่า ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจรับคำร้องของผู้ร้องไว้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้ร้องมีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องในกรณีนี้ หรือไม่ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องได้อ้างบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๕๖ มาตรา ๑๑๘ (๕) และมาตรา ๑๐๗ (๓) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่ถูกยกเลิกไป มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๖ กับฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งได้ถูกยกเลิกไปแล้วเช่นเดียวกัน โดยมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๑๕ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกเลิกไป โดยผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจนกว่าจะครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวม ๓ ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เปลี่ยนสถานะดังกล่าว

โดยที่มาตรา ๑๐๗ (๓) เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (๓) บัญญัติว่า “สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา” ซึ่งมีความหมายว่าผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีเท่านั้น ถึงจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรืออีกนัยหนึ่งคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทุกคนยกเว้นเฉพาะผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น

การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ยกเว้นมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกเลิกไป เพราะรัฐธรรมนูญฉบับเก่ามิได้มีบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน คงกำหนดไว้ให้เป็นคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่บิดาเป็นคนต่างด้าวเท่านั้น ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าจึงไม่จำเป็นต้องได้รับปริญญาตรีทุกคน หากบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิได้ยกเว้นมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) ดังกล่าว มาใช้บังคับกับสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญเก่าที่เปลี่ยนสถานะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ก็อาจมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าบางคนขาดคุณสมบัติไม่สามารถเปลี่ยนสถานะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ เพราะไม่ได้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) ที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลจึงมีความมุ่งหมายไม่ให้นำคุณสมบัติข้อนี้ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ไปใช้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่ไม่ได้ปริญญาตรีบางคนซึ่งได้เปลี่ยนสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตามบทเฉพาะกาลเท่านั้น

เมื่อมีบทบัญญัติในบทเฉพาะกาลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่า คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จนกว่าจะสิ้นสภาพตามที่บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ กำหนดไว้ ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่า และยังเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ผู้ถูกร้องจึงยังคงมีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตามที่บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ บัญญัติไว้ จึงต้องถือว่าคุณสมบัติของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่ายังคงเป็นคุณสมบัติของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วย

เมื่อบทบัญญัติในมาตรา ๑๐๗ (๓) ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี ฯ ก็แสดงว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นกฎหมายใหม่มิได้ยกเลิกหลักการในบทบัญญัติ มาตรา ๑๑๑ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าเสียทั้งหมด ดังนั้น จึงต้องถือว่า ผู้ถูกร้องซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าว จึงต้องมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๐๗ (๓) ด้วย ดังนั้น มาตรา ๑๐๗ (๓) ซึ่งเป็นบทยกเว้นตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงไม่ใช่บทบัญญัติที่ตัดสิทธิของผู้ร้องมิให้ร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๓) ของผู้ถูกร้อง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องของผู้ร้องไว้ดำเนินการต่อไปได้ ข้อคัดค้านของผู้ถูกร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต่อไปมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยคดีนี้ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๖ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าทั้งสองฉบับที่มีการยกเลิกไปแล้ว หรือจะต้องวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา ๑๑๘ (๔) และมาตรา ๑๐๗ (๓) ซึ่งเป็นกฎหมายใหม่

การวินิจฉัยปัญหาข้อนี้ผู้ทำคำวินิจฉัยขอย้อนไปกล่าวถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ๒ เรื่องแรกคือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๑ เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้วินิจฉัยเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้กฎหมายเก่าหรือกฎหมายใหม่บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความตอนหนึ่งว่า “ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ขณะที่ นายวัฒนา กับคณะยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งคดีหมายเลขดำที่ ๗๗ เมื่อวันที่ ๗๗ นั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ ยังใช้บังคับอยู่ ๗๗ แต่กรณีที่นายทะเบียนยอมรับ (การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน) ไม่มีบัญญัติว่าผู้ที่คัดค้านจะยื่นฟ้องต่อศาลใด จึงได้มีการยื่นฟ้องต่อศาลแพ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๑ เพราะไม่มีกฎหมายให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น แต่เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นต้นไป พระราชบัญญัติดังกล่าวในมาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ ด้วย ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ หากมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จะต้องอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” แสดงว่าในเหตุที่เกิดขึ้นตามกฎหมายเก่า และได้มีการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในขณะที่กฎหมายเก่ายังใช้บังคับอยู่ ต่อมาได้มีการใช้บังคับกฎหมายใหม่โดยยกเลิกกฎหมายเก่าในขณะที่คดียังอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยให้ใช้กฎหมายใหม่บังคับศาลแพ่งจึงต้องจำหน่ายคดีนั้นออกจากสารบบความ เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันศาลแพ่ง

เรื่องที่ ๒ คือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔/๒๕๕๒ เรื่อง ศาลแขวงนครสวรรค์ ส่งความเห็นของคู่ความซึ่งโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๕๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เกี่ยวกับการใช้กฎหมายเก่าหรือกฎหมายใหม่บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความตอนหนึ่งว่า “ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ และความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้กรรมการสุขาภิบาลซึ่งได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลใช้บังคับ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลนั้นจนกว่าจะครบวาระที่เหลืออยู่เดิมของกรรมการสุขาภิบาลนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ต่อไปได้หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญ

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ขณะที่ศาลแขวงนครสวรรค์ส่งข้อโต้แย้งของคู่ความในคดีเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ นั้น พระราชบัญญัติสุขภาพภิบาล พ.ศ. ๒๕๔๕ ยังมีผลใช้บังคับอยู่และพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ บัญญัติให้ตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาลยังมีผลสืบเนื่องให้กรรมการสุขาภิบาลเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ต่อไปได้” และศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยต่อไปว่า พระราชบัญญัติสุขภาพภิบาล มาตรา ๑๐ (๔) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๘ ในคดีเรื่องนี้ก็แสดงว่าเหตุเกิดในขณะที่ใช้บังคับกฎหมายเก่า และได้มีการฟ้องคดีต่อศาลและผู้ร้องได้ร้องคัดค้านต่อศาลว่า บทบัญญัติในกฎหมายเก่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ยังใช้บังคับตามกฎหมายเก่าแต่หลังจากคดีมาถึงศาลรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับไว้พิจารณาแล้วคือคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้มีกฎหมายใหม่ออกมายกเลิกกฎหมายเก่า ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจวินิจฉัยคดีตามกฎหมายเก่าได้ทั้งๆ ที่กฎหมายเก่าถูกยกเลิกไปแล้ว

คดีทั้งสองเรื่องดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญจึงวางบรรทัดฐานแตกต่างกันกล่าวคือ ในกรณีที่มีกฎหมายใหม่ออกมาใช้บังคับและยกเลิกกฎหมายเก่าถ้าเป็นศาลอื่นจะวินิจฉัยคดี ศาลรัฐธรรมนูญก็วินิจฉัยว่าต้องใช้กฎหมายใหม่ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยคดีเองก็วินิจฉัยว่าสามารถวินิจฉัยคดีตามกฎหมายเก่าได้ บรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้กฎหมายเก่าหรือกฎหมายใหม่วินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญจึงขาดความแน่นอนไม่อาจใช้เป็นบรรทัดฐานในทางใดทางหนึ่งได้

สำหรับความเห็นของผู้ทำคำวินิจฉัย เห็นว่า ในคดีเรื่องแรก ศาลแพ่งซึ่งรับฟ้องคดีไว้ตามกฎหมายเก่ายังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปตามกฎหมายเก่าเพราะเหตุเกิดขึ้นในขณะที่ใช้กฎหมายเก่าและมีการยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมตามกฎหมายเก่าไว้แล้ว ศาลแพ่งจึงมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายใหม่ไม่มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นตามกฎหมายเก่าแต่ได้แฟ้มคดี ๑๒ ต่อ ๑

ส่วนในเรื่องที่ ๒ ผู้ทำคำวินิจฉัยก็เห็นตรงกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคือมีอำนาจวินิจฉัยคดีตามกฎหมายเก่าได้ ซึ่งตรงกับความเห็นของผู้ทำคำวินิจฉัยในเรื่องแรกจึงได้ทำคำวินิจฉัยส่วนตัว เช่นเดียวกับคำวินิจฉัยส่วนตัวในเรื่องแรก คือใช้กฎหมายเก่าวินิจฉัยคดีได้ทั้งสองเรื่อง

สำหรับคดีนี้ได้เห็นว่า เหตุเกิดจากการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องในปี ๒๕๓๕ ขณะที่ยังใช้บังคับตามรัฐธรรมนูญฉบับเก่าและพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ ฉบับเก่าที่ถูกยกเลิกไป เช่นเดียวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทั้งสองเรื่องดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงเห็นว่าต้องถือตาม

คำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๓/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๔๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๒ ของผู้ทำคำวินิจฉัย คือ การพิจารณาวินิจฉัยคดีนี้ต้องนำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๖ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าที่ถูกยกเลิกไปแล้ว มาใช้วินิจฉัยเช่นเดียวกัน

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย”

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๒๒ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ ว่าบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วยคือ

๑. ....

๒. ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

มาตรา ๒๖ ห้ามมิให้ผู้ใด ซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เข้าสมัครรับเลือกตั้ง และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ ซึ่งบัญญัติให้ศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่และศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด

ดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีสัญชาติไทยแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวว่าต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี จึงมิได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับเก่า มาตรา ๑๑๑ (๑) หากแต่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ จึงต้องถือว่าคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาดังกล่าวของผู้สมัครรับเลือกตั้งในขณะใช้รัฐธรรมนูญฉบับเก่ามิใช่เป็นคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญแต่เป็นคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงแตกต่างกับคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ (๓) ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหตุให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงหรือไม่ แม้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าที่ถูกยกเลิกไปจะบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๗ ประกอบมาตรา ๑๒๐ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๑ (๑) ด้วยก็ตามแต่เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญขึ้นในรัฐธรรมนูญแทนคณะกรรมการรัฐธรรมนูญโดยมิได้มีบทบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกเลิกไปได้มีแต่ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่เป็นศาลรัฐธรรมนูญในระหว่างที่ยังไม่มีศาลรัฐธรรมนูญ แต่ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้บัญญัติทางแก้ไขในเรื่องเช่นนี้ไว้ในหมวด ๕ ว่า ด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง มาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๐ โดยกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่หรือศาลแพ่งได้สวนกรณีตามมาตรา ๒๖ ที่เกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งและกำหนดให้ศาลฎีกาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย และมีคำสั่งชี้ขาดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงแตกต่างกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาปริญญาตรีของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติและสมาชิกภาพจะต้องสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา ๑๑๘ (๔) และมาตรา ๑๐๓ (๓)

ทางพิจารณาได้ความจากผู้ร้องและผู้ถูกร้องทั้งสองฝ่ายตรงกันว่า เมื่อผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกในปี ๒๕๓๕ แล้ว เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๕ มีผู้ร้องซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง รวม ๓ คน ได้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลจังหวัดนครนายกว่า ผู้ถูกร้องซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกเป็นการเลือกตั้งที่เป็นไปโดยไม่ชอบ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิตามวุฒิการศึกษาปริญญาตรีที่นำมาสมัคร โดยผู้ถูกร้องได้นำวุฒิปลอมไปสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัย จึงไม่มีสิทธิตามวุฒิปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยที่นำไปยื่นสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการกระทำที่รู้ว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแต่ยังเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา ๒๖ ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงขอให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ตามมาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ (๑) ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้ถูกร้องและผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายกได้ยื่นคำคัดค้าน คำร้องของผู้ร้องทั้งสาม ขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลตามคดีหมายเลขดำที่ ๖๕๒/๒๕๓๕ ของศาลจังหวัดนครนายก

แสดงว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในครั้งนั้นได้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งของผู้ถูกร้องตามบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นทางแก้ไขของการเลือกตั้งที่ไม่ชอบตามที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวบัญญัติไว้แล้ว

ทางพิจารณาได้ความจากคำแถลงข้อเท็จจริงของคู่กรณีตรงกันว่าผู้ถูกร้องได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมตามหลักสูตรปริญญาตรีจนเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่บิดาเป็นคนต่างด้าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ประกอบพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ (๒) และฉบับที่แก้ไข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ จึงคงมีปัญหาแต่เพียงว่าผู้ถูกร้องได้นำเอกสารใบ รบ. ปวท. ของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้มาโดยไม่ชอบไปสมัครเรียนในชั้นปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จการศึกษาหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายอ้างข้อเท็จจริงได้เถียงกันในศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่าปัญหาที่ได้เถียงกันดังกล่าวมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาว่าสำเร็จชั้นปริญญาตรีหรือไม่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับเก่าและพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ ฉบับเก่าที่ยกเลิกไป กับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๐๗ (๓) หากแต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของการสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อรับปริญญาตรีของผู้ถูกร้อง

ปัญหาข้อสุดท้ายจึงมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญควรวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวในคดีนี้อย่างไร โดยที่ปรากฏข้อเท็จจริงต่อศาลรัฐธรรมนูญในคราวประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ ว่า นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ แล้ว ตามหนังสือของเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรถึงเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญที่ สผ ๐๐๐๑/๗๗๗๕ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ จึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๑๘ (๓) ตั้งแต่วันลาออก

ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า มาตรา ๑๑๘ ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงไว้หลายกรณีซึ่งมีทั้งเหตุทางการเมือง เช่น ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรตาม (๑) เหตุตามธรรมชาติ เช่น ตาย ตาม (๒) เหตุส่วนตัว เช่น การลาออก ตาม (๓) และเหตุตามรัฐธรรมนูญ เช่น ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ ตาม (๔) และเหตุอื่นๆ อีกหลายเหตุ ตาม (๕) ถึง (๑๒) แม้เหตุต่างๆ ตามมาตรา ๑๑๘ (๓) ถึง (๑๒) ยกเว้น (๑๐) ต้องมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๘๖ ก็ตาม แต่คดีนี้ผู้ถูกร้องลาออกเป็นหนังสือตาม (๓) ด้วยความสมัครใจ จึงไม่มีปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยเหมือนเหตุอื่นดังกล่าว เมื่อกรณีต้องด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งเท่านั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็สิ้นสุดลงกรณีของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ เป็นการลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสมัครใจ เช่นนี้

ถือได้ว่า สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วเพราะเหตุส่วนตัว ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๑๑๘ (๓) โดยไม่ต้องมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทำให้ปัญหาข้อพิพาทตามคำร้องและคำคัดค้านเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ต้องวินิจฉัยตามมาตรา ๘๖ จึงต้องสิ้นสุดลงด้วยถือได้ว่าไม่มีปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถูกร้องมาสู่ศาลรัฐธรรมนูญอีกต่อไป ส่วนผู้ร้องจะถอนคำร้องหรือไม่ ไม่สำคัญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับสมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ตามคำร้องของผู้ร้องอีกต่อไป (เทียบตามนัยคำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๒๘ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ นายแก้ว นรปิติ กับพวก ผู้ร้อง นายสราวุธ นิยมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง)

การที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับคุณสมบัติของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ผู้ถูกร้องว่า “เมื่อพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าวมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ (๑) หรือ (๒) ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ทำให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยชอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง และไม่ได้รับการยกเว้นตามบทบัญญัติวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ” จึงเป็นการวินิจฉัยที่น่าจะไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเพราะ

๑. นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสมัครใจ เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ สมาชิกภาพย่อมสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๓) ตั้งแต่วันที่ลาออก แต่ศาลรัฐธรรมนูญโดยตุลาการเสียงข้างมากได้ลงมติวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฉบับแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว ด้วยคะแนนเสียง ๗ ต่อ ๖ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ หลังจากสมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สิ้นสุดลงแล้ว จึงเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่มีผลอะไรเกิดขึ้น

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ ได้บัญญัติเงื่อนไขการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายกรณี เมื่อกรณีเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้นก็ถือว่าสมาชิกภาพได้สิ้นสุดลงแล้ว สมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้สิ้นสุดลงเพราะการลาออกอันเป็นเงื่อนไขตามมาตรา ๑๑๘ (๓)

การที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สิ้นสุดลงเพราะกรณีเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๑๑๘ (๕) เพราะขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๓) อีก จึงเป็นการวินิจฉัยซ้ำซ้อนในภายหลังทั้งๆ ที่รู้ว่าสมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สิ้นสุดลงแล้ว ตามมาตรา ๑๑๘ (๓) ทำให้เกิดความสับสนว่าสมาชิกภาพของ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญด้วยเหตุใดแน่เพราะวันสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุส่วนตัว เนื่องจากการลาออกตามมาตรา ๑๑๘ (๓) ไม่ตรงกับวันสิ้นสุดสมาชิกภาพด้วยเหตุขาดคุณสมบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้วินิจฉัยให้ชัดเจนว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดเมื่อใด) จึงเกิดปัญหาตามมาภายหลังว่าการที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ตรงกับรัฐธรรมนูญเสียเองเช่นนี้ ประชาชน องค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอื่นๆ ของรัฐจะถือตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ หรือรัฐธรรมนูญ และสิ่งไหนเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศกันแน่

๓. ถ้าถือว่าการสิ้นสุดสมาชิกภาพเพราะการลาออกตามมาตรา ๑๑๘ (๓) เป็นสำคัญซึ่งเป็นเหตุที่เกิดขึ้นก่อนมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก็ไร้ผลเพราะวินิจฉัยในสิ่งที่มีได้มีได้เป็น ถ้าถือเอาคำวินิจฉัยของรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญก็จะมีผลเป็นการลบล้างการลาออกซึ่งทำให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้ว ก่อนมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและเมื่อถือตามเหตุหลังก็จะมีปัญหาตามมาว่าการสิ้นสุดสมาชิกภาพเริ่มตั้งแต่เมื่อใด เพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้ไม่ชัดเจนและจะเกิดปัญหาอีกว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะมีผลย้อนหลังเหมือนกฎหมายมีผลย้อนหลังได้หรือไม่ ดังนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงไม่ได้ทำให้ปัญหายุติลงแต่อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อการยอมรับและการปฏิบัติตามในภายหลัง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิดความสับสนของการใช้รัฐธรรมนูญและการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว ยังอาจถูกมองว่า ตุลาการที่เป็นฝ่ายเสียงข้างมากได้ปฏิบัติหน้าที่โดยมีอคติและมีชอบด้วยกฎหมาย เพื่อกั่นแกล้งให้ นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์ ได้รับความเสียหายซึ่งอาจมีความผิดทางอาญาและต้องรับผิดทางแพ่งในข้อหาละเมิด ผลก็คือเป็นการทำลายอนาคตและสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของบุคคลคนหนึ่งเท่านั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงไม่อาจเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของฝ่ายเสียงข้างมากตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่จำต้องลงชื่อในคำวินิจฉัยเพื่อให้เป็นไปตามเสียงข้างมากขององค์กรคณะ ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรจะวินิจฉัยปัญหาข้อสุดท้ายซึ่งเป็นปัญหาสำคัญตามคำร้องของผู้ร้องอีกต่อไป จึงต้องยกคำร้อง

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ